

ΑΝΑΣΚΟΠΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Στέφανος Διγώνης¹, Πασχάλης Τασούδης²

1. Νοσηλευτής, MSc, Παθολογική κλινική, Γ.Ν. Θεσσαλονίκης «Γ. Γεννηματάς»

2. Νοσηλευτής, Μεταπτυχιακός φοιτητής, Διοίκηση και Οργάνωση Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Θεσσαλονίκης

DOI: 10.5281/zenodo.5501812

Cite as: Digonis,Stefanos, & Tasoudis,Paschalis. (2021). Lifelong Education of health professionals in order to maintain and deepen knowledge of human resources. Perioperative Nursing (GORNA), E-ISSN:2241-3634, 10(1), 11–18.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5501812>

Περίληψη

Εισαγωγή: Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και κυρίως ο εκσυγχρονισμός των δεξιοτήτων και η επέκταση της δια βίου μάθησης είναι αποφασιστικής σημασίας στην οικονομία που βασίζεται στη γνώση. Η κατάρτιση είναι ένα σύνολο ενεργειών που σχεδιάζονται με σκοπό την απόκτηση από τον καταρτιζόμενο αναγκαίων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.**Σκοπός:** Η διερεύνηση των αποτελεσματικών στρατηγικών για την αυτομόρφωση και την προοπτικής ανάπτυξης της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στο χώρο της υγείας.**Μέθοδος:** Η αναζήτηση των δεδομένων αποτέλεσε τη μέθοδο για την εκπόνηση του παρόντος άρθρου, συλλέγοντας τα δεδομένα μας μέσα από τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων PubMed και Google Scholar. Ο περιορισμός της χρονολογίας βοήθησε για μια πιο σύγχρονη εργασία με βάση τα νεότερα άρθρα και βιβλία. Αποκλείστηκαν άρθρα που δε συμπίπτουν με τον ρόλο των επαγγελματιών υγείας καθώς και της δια βίου μάθησης, που επιλέχθηκε για την δημιουργία μιας αξιόπιστης ανασκόπησης.**Αποτελέσματα:** Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση αποτελεί αναγκαιότητα για επαγγελματική ανάπτυξη, ενδυνάμωση αλλά και αυτονομία στη λήψη αποφάσεων. Για να καταστεί ένας οργανισμός ανταγωνιστικός και ελκυστικός για τη διατήρηση υψηλά καταρτισμένου επαγγελματικού προσωπικού υγείας, θα πρέπει να υιοθετήσει τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση, η οποία είναι μέσο για την διασφάλιση ποιότητας.**Συμπεράσματα:** Σε μία κοινωνία που μεταβάλλεται συνεχώς, νέες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες απαιτούνται για να εκπληρώσουμε τους πολλαπλούς δημόσιους και ιδιωτικούς ρόλους μας ως εργαζόμενοι. Στο πλαίσιο αυτό της συνεχούς αλλαγής, είναι δεδομένο ότι οι γνώσεις που παρέχονται από το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα δεν επαρκούν και δεν αντιστοιχούν στις γνώσεις εκείνες που θα είναι απαραίτητες στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Διά βίου εκπαίδευση, ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση, επαγγελματική ανάπτυξη, ποιότητα υπηρεσιών υγείας, συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση.

Υπεύθυνος Αλληλογραφίας: Διγώνης Στέφανος e-mail: digonisstefanos@hotmail.com Τηλέφωνο : 6987388430,

Διεύθυνση: Αγίας Σοφίας, 54633

REVIEW ARTICLE

LIFELONG EDUCATION OF HEALTH PROFESSIONALS IN ORDER TO MAINTAIN AND DEEPEN KNOWLEDGE OF HUMAN RESOURCES

Stefanos Digonis¹, Paschalis Tasoudis²

1. Nurse, MSc, Dpt of Internal Medicine, General Hospital of Thessaloniki «G. Gennimatas»
2. Nurse, MSc Student, School of Business Administration, University of Macedonia, Thessaloniki

Abstract

Introduction: The development of human resources and especially the modernization of skills and expansion of lifelong learning is crucial to the economy based on knowledge. Training is a set of actions designed to obtain from the trainee the necessary professional knowledge and skills. **Purpose:** The aim of the review was to explore the effective strategies for self-education and the development prospect of continuing vocational training in the health sector. **Method:** The data was searching method for the preparation of this work, collecting our data through electronic databases PubMed and Google Scholar. Limiting the chronology will help for a more modern work based on the newest articles and books. Articles that do not coincide with the role of health professionals as well as lifelong learning, which was chosen for the creation of a credible review were excluded. **Results:** The continuing education is a necessity for professional development, empowerment and autonomy in decision making. To make an organization competitive and attractive to maintain highly trained professional health workers should take continuing education, which is a tool for quality assurance. **Conclusions:** In a constantly changing society, new knowledge, skills and competencies are needed to fulfill our multiple public and private roles as employees. In this context of continual change, it is assumed that the knowledge provided by the current education system is inadequate and does not correspond to the knowledge that will be necessary in the future.

Keywords: Lifelong education, in-service training, professional development, quality health services, continuing training

Corresponding author: *Stefanos Digonis*, e-mail: digonisstefanos@hotmail.com , Tel: 6987388430, Ag, Sophias 54633, Thessaloniki

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την πληθώρα του όγκου των πληροφοριών που συνεχώς παρουσιάζονται μέσα από τις νέες τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας, ο «πληροφορητικός γραμματισμός» (information literacy) - έννοια άγνωστη μέχρι χτες – αποτελεί σήμερα ίσως τον κρισιμότερο άξονα των δεξιοτήτων που χρειάζεται να αναπτύξει το άτομο ως εφόδιο για τη δια βίου εκπαίδευση του και για τη συμμετοχή του στην κοινωνία.¹

Κατά το δεύτερο ήμισυ του αιώνα που διανύουμε ο κόσμος έχει αλλάξει άρδην και χαρακτηρίζεται σήμερα από έντονες κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές, καθώς και από ολοένα αυξανόμενους ρυθμούς τεχνολογικών και επιστημονικών εξελίξεων. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα που έχουν αναπτύξει στρατηγικές για τη διά βίου αυτομόρφωσή τους μπορούν να ανταποκριθούν πιο άμεσα και πιο αποτελεσματικά στις προκλήσεις που δημιουργούν οι ραγδαίες αυτές αλλαγές.²

Συχνά βλέπουμε να αναφέρονται στην Κοινωνία της Γνώσης, στην Κοινωνία της Πληροφορίας, στην Κοινωνία της Μάθησης. Όλες αυτές οι θεωρήσεις θέτουν τη γνώση στο επίκεντρο της οικονομικής ανάπτυξης.³ Τις τελευταίες δεκαετίες οι ρυθμοί τόσο της δημιουργίας νέας γνώσης όσο και της απαξίωσης ή καταστροφής της έχουν ενταθεί. Για να επιτύχει κανείς οικονομικά σήμερα, έχει λιγότερη σημασία το να κατέχει μια συγκεκριμένη και ειδικευμένη βάση γνώσεων, απ' ότι η ικανότητα που έχει αναπτύξει να μαθαίνει, καθώς και να ξεχνάει. Στις σημερινές οικονομίες της αγοράς, η επιτυχία για άτομα, επιχειρήσεις, περιφέρειες, καθώς και για εθνικές οικονομίες, απαιτεί γρήγορα να μαθαίνεις και γρήγορα να ξεχνάς, αφού οι παλαιοί τρόποι ενέργειας συχνά εμποδίζουν από το να μάθεις νέους τρόπους.⁴

Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν την οικονομική και την επαγγελματική διάρθρωση της αγοράς εργασίας. Σήμερα αρχίζουν να εμφανίζονται λιγότερο ιεραρχικές, καθώς και πιο ευέλικτες μορφές οργάνωσης της επιχείρησης, οι οποίες δίνουν το βάρος στην

αυτοδιαχείριση και συνεπώς απαιτούν νέες ικανότητες και γνώσεις από τους εργαζομένους.⁵

Επομένως, το «να μάθεις να μαθαίνεις» εκφράζει μια σχετικά πρόσφατη κοινωνική ανάγκη, η οποία βασίζεται στην παραδοχή ότι πολλά από αυτά που μαθαίνουν οι νέοι σήμερα θα ξεπεραστούν, και οι γνώσεις τους θα αχρηστευτούν εν όψει των εξελίξεων στις επιστήμες, στην τεχνολογία και στην κοινωνία γενικότερα. «Μαθαίνω να μαθαίνω» σημαίνει ότι μαθαίνω για το πώς μαθαίνω εγώ, ως άτομο, ώστε να είμαι σε θέση να συνεχίσω να μαθαίνω αυτόνομα, ευέλικτα και αποτελεσματικά. Η έννοια αυτή περιλαμβάνει στάσεις, γνώσεις και δεξιότητες, μερικές εκ των οποίων μπορούν να διδαχτούν· κατά μείζονα όμως λόγο «μαθαίνω να μαθαίνω» με βάση τη βιωματική μου εμπειρία από τη σχολική και τη πανεπιστημιακή τάξη.

Σκοπός: Η διερεύνηση των αποτελεσματικών στρατηγικών για την αυτομόρφωση και την προοπτικής ανάπτυξης της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στο χώρο της υγείας.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή του υλικού ήταν η εκτεταμένη και συστηματική ανασκόπηση της διεθνούς και της ελληνικής βιβλιογραφίας. Για τη συλλογή της αγγλικής βιβλιογραφίας χρησιμοποιήθηκε η ηλεκτρονική βάση δεδομένων Pubmed και για την ελληνική βιβλιογραφία έγινε διαλογή κεφαλαίων, βιβλίων και άρθρων από την ηλεκτρονική βάση GoogleScholar. Οι λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν σε συνδυασμό ήταν "e-learning", "nursing", "education" και "training".

Από το σύνολο 126 ανακτηθέντων άρθρων χρησιμοποιήθηκαν 23 άρθρα, δηλαδή μόνο άρθρα που είχαν τα κριτήρια που πρωτίστως είχαμε θέσει, όπως για παράδειγμα να αναφέρονταν στην συνεχιζόμενη επιμόρφωση των ενηλίκων και ειδικότερα των επαγγελματιών υγείας με σαφήνεια. Ο περιορισμός της

χρονολογίας βοήθησε για μια πιο σύγχρονη εργασία με βάση τα νεότερα άρθρα. Αποκλείστηκαν άρθρα που δεν ήταν προσβάσιμα από το κοινό με προϋπόθεση την ανάγνωση πλήρους κειμένου και όχι μόνο της περιλήψης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Είναι απαραίτητη η αναφορά στους κεντρικούς όρους που χρησιμοποιούνται στην παρούσα ανασκόπηση και τούτο γιατί όροι όπως διά βίου μάθηση ή διά βίου εκπαίδευση περιλαμβάνονται συχνά σε κείμενα εθνικών και διεθνών οργανισμών προκειμένου να υποδηλώσουν στις περισσότερες των περιπτώσεων επιμέρους περιοχές και τομείς εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που εντάσσονται στο εννοιολογικό εύρος των δύο παραπάνω όρων, αλλά δεν ταυτίζονται με αυτούς.

Κατά την τυπολογία,⁶ οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατατάσσονται στους παρακάτω τρεις τύπους: α) τυπική εκπαίδευση, δηλαδή το ιεραρχικά δομημένο και χρονικά διαβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα που περιλαμβάνει όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια, καθώς και όλα τα περιεχόμενα σπουδών αυτών των βαθμίδων (γενική και επαγγελματική εκπαίδευση), β) μη-τυπική εκπαίδευση: στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται οποιαδήποτε οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα, εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, που έχει συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους και προσδιορισμένο κοινό (για παράδειγμα, τα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, τα μαθήματα ξένων γλωσσών, κ.α.), γ) άτυπη εκπαίδευση, που περιλαμβάνει όλα τα πλαίσια στα οποία οι πολίτες αποκτούν γνώσεις, δεξιότητες και διαμορφώνουν στάσεις και αξίες, μέσα από την επίδραση του περιβάλλοντος και την καθημερινή εμπειρία (οικογένεια, εργασία, διαδίκτυο, βιβλιοθήκες, κλπ).

Ουσιαστικά, η ενοποίηση των παραπάνω τριών τύπων παραπέμπει στο περιεχόμενο του όρου διά βίου

μάθηση, δηλαδή σε μια προσέγγιση διαφορετική από τη συμβατική προκειμένου να αντιλαμβανόμαστε και να σχεδιάζουμε τις διαδικασίες που αναφέρονται στη μάθηση, την εκπαίδευση, τους εκπαιδευτικούς θεσμούς και τον εκπαιδευόμενο πολίτη – με βασικό στοιχείο διαφοροποίησης την έννοια του συνεχούς (continuum). Η διά βίου μάθηση περιλαμβάνει όλες τις μαθησιακές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες οποιουδήποτε τύπου, βαθμίδας και περιεχομένου που λαμβάνουν χώρα σε τυπικά, μη-τυπικά και άτυπα εκπαιδευτικά πλαίσια και στις οποίες συμμετέχουν πολίτες κάθε ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου, σε οποιαδήποτε φάση του βιολογικού και κοινωνικού τους κύκλου.⁷ Ο Βεργίδης (2001)⁸ αναφέρει επιγραμματικά ότι *«η διά βίου εκπαίδευση αποτελεί μια προσέγγιση του συνόλου των μορφωτικών δραστηριοτήτων που επιτρέπει τη συγκρότησή τους σε ένα εκπαιδευτικό συνεχές, σε διαρκή αλληλεπίδραση με την κοινωνικο-οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα»*.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ιστορικά, η εκρηκτική ανάπτυξη της ηλεκτρονικής μάθησης έγινε από το 1990 έως και το 2000 με την ταυτόχρονη ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή ως εκπαιδευτικού εργαλείου όλα αυτά τα χρόνια έλαβε διαστάσεις. Η εκπαίδευση με τις νέες τεχνολογίες, όπως διαμορφώθηκε θα μπορούσε να κατηγοριοποιηθεί σε: α) εκπαίδευση-διδασκαλία βασισμένη σε υπολογιστές (computerbasedtraining, CBT), β) εκπαίδευση βασισμένη στον παγκόσμιο ιστό ή το διαδίκτυο (webbasedtraining, WBT), γ) εκπαίδευση βασισμένη στην τεχνολογία (technologybasedtraining, TBT).⁹

ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Από το 1960 η συνεχιζόμενη εκπαίδευση είχε ως αντικείμενο την επαγγελματική κατάρτιση μετά την

τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το 1990 η χρήση της επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς της εκπαίδευσης.¹⁰

Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση σκοπεύει στην ανατροφοδότηση των γενικών και ειδικών γνώσεων μέσω οργανωμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, ή ατομικής πρωτοβουλίας.¹¹

Με αφετηρία την θέση αυτή, μορφή της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που χρησιμοποιεί την πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες. Χαρακτηριστικό της είναι ότι ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος βρίσκονται σε διαφορετικό φυσικό χώρο. Στην αρχή είχε τη μορφή των μαθημάτων δι' αλληλογραφίας και στη συνέχεια τη μορφή της ηλεκτρονικής μάθησης με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.¹¹

Επί του παρόντος, η ηλεκτρονική εκπαίδευση θεωρείται πρωτοποριακό εργαλείο μάθησης, καθώς χρησιμοποιεί ηλεκτρονικές πλατφόρμες και εικονικά περιβάλλοντα μάθησης. Στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών ενισχύει και συμπληρώνει το εκπαιδευτικό υλικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στο μεταπτυχιακό και στη δια βίου εκπαίδευση εμπλουτίζει τις γνώσεις των εργαζομένων, υπερηδώνοντας σημαντικά εμπόδια.¹²

Η ηλεκτρονική εκπαίδευση φαίνεται ότι είναι μια απαιτητική διαδικασία. Ωστόσο, εφαρμόζεται ήδη παγκοσμίως και στην Ελλάδα, με σημαντικά αποτελέσματα. Το 1997-2007 στην Αμερική έρευνα σε 45.996 επαγγελματίες υγείας (21.264 νοσηλευτές) που ελάμβαναν μέρος σε πρόγραμμα εξ αποστάσεως συνεχιζόμενης εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει μεγάλη ικανοποίηση για το πρόγραμμα, στατιστικά σημαντική σε σχέση με το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων.¹²

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της κοινωνίας έχουν επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στο σημερινό εργασιακό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από

δυναμικότητα, ανταγωνιστικότητα, καθώς επίσης από αστάθεια και αβεβαιότητα. Η ιδιαιτερότητα του κλάδου της υγείας, και επομένως, η βαρύτητα που αποκτά ο προγραμματισμός της διαχείρισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού έγκειται στην ιδιομορφία της απειλής της ασθένειας, στις ραγδαίες μεταβολές που σημειώνονται στα συστήματα υγείας και στις συχνές διαφοροποιήσεις που συνεπάγονται οι τεχνολογικές καινοτομίες.¹³

Το ανθρώπινο δυναμικό στην υγεία χαρακτηρίζεται από υψηλή εξειδίκευση και ένταση εργασίας. Ιδιαίτερα δε τα ανωτέρω παρατηρούνται στο ιατρικό-νοσηλευτικό δυναμικό, το οποίο καταγράφει τη δράση του σε μια επιστήμη εξαιρετικά δυναμική και μεταβαλλόμενη. Η δια βίου μάθηση στις επιστήμες υγείας αποτελεί μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου παροχής υπηρεσιών.¹⁴ Η εκπαίδευση είναι σημαντική για τους επαγγελματίες υγείας, αφού εγγυάται την επαγγελματική, επιστημονική και οικονομική εξέλιξή τους, αλλά ταυτόχρονα είναι ηθική υποχρέωση του ιατρικού δυναμικού, καθώς η αποτελεσματικότητα του έργου τους δεν αποτιμάται με αριθμούς αλλά με ανθρώπινες ζωές.¹⁵

Παράλληλα, η Στρατηγική της Λισσαβόνας υιοθετήθηκε από τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το Μάρτιο του 2000 και προέκυψε από τη βούληση να δοθεί μια νέα ώθηση στις κοινοτικές πολιτικές με κυρίαρχο σύνθημα «μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση». ¹⁶ Αυτό που επιδιώκεται είναι ένας εκσυγχρονισμός στην κοινωνική πρόνοια και την εκπαίδευση, με έμφαση στην ανανέωση και την καινοτομία. Αναφορικά με τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού της υγείας στην Ελλάδα, οι στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβόνας στην υγεία επικεντρώνονται σε δυο θεματικούς άξονες: στη δια βίου εκπαίδευση (Lifelong Learning) και στην έρευνα και ανάπτυξη (Research and Development).¹⁷

Υιοθετώντας και συμβαδίζοντας με αυτή τη λογική, κατά την Παγκόσμια Ομοσπονδία Ιατρικής Εκπαίδευσης (World Federation for Medical Education WFME), η

Συνεχιζόμενη Ιατρική Εκπαίδευση / Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Ανάπτυξη (CME / CPD) επικεντρώνεται «στη μάθηση με βάση τις ατομικές ανάγκες και τις ειδικές συνθήκες επαγγελματικής δραστηριότητας κάθε επαγγελματία υγείας, στην προσωπική επαγγελματική πρόοδο, στη διατήρηση και εμπάθυνση της ικανότητάς του (μέσω των γνώσεων, δεξιοτήτων, συμπεριφορών του) να ανταπεξέρχεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των ασθενών και τις δυναμικές απαιτήσεις του Συστήματος Υγείας, του ιατρικού επαγγέλματος και της κοινωνίας ανταποκρινόμενος στις προκλήσεις που προκύπτουν από την αλματώδη επιστημονική πρόοδο».¹⁸ Ο βασικός στόχος της Συνεχιζόμενης Ιατρικής Εκπαίδευσης / Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Ανάπτυξης (CME / CPD) είναι η ποιοτική περιθάλψη των ασθενών και προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να συμβάλλουν η καλλιέργεια της θεωρητικής γνώσης, των κλινικών δεξιοτήτων, της κλινικής ηγεσίας της υγειονομικής ομάδας, η επικοινωνία με τους ασθενείς και τους συναδέλφους, η ιατρική ηθική και δεοντολογία, η διδασκαλία, η έρευνα, η διοίκηση.¹⁸

ΠΟΙΟΤΗΤΑ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και οι εξελίξεις της κοινωνίας της γνώσης, τα τελευταία χρόνια, προοδευτικά προκαλούν ριζικές και ταχύτατες μεταβολές σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στο χώρο της υγείας. Σε αυτό το πλαίσιο, ενδιαφέρον παρουσιάζουν εφαρμογές ηλεκτρονικής μάθησης και ο τρόπος που διασφαλίζεται η ποιότητα σε αυτές. Παραδοσιακά, η ποιότητα στην ανώτατη εκπαίδευση διασφαλιζόταν κυρίως από το επίπεδο και τον επαγγελματισμό των ακαδημαϊκών, τις αρχές της ακαδημαϊκής δραστηριότητας και την αυστηρότητα της κριτικής της ακαδημαϊκής κοινότητας. Ωστόσο, η πρακτική της διά βίου μάθησης σε συνδυασμό με την ηλεκτρονική μάθηση μετέθεσε το κέντρο του ενδιαφέροντος από το διδάσκοντα στον ίδιο τον εκπαιδευόμενο.¹⁹

Είναι πολύ σημαντικό τα συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης στο χώρο της υγείας να βελτιώνονται και να αποκτούν κάποια συγκεκριμένα επίπεδα ποιότητας που θα διασφαλίζουν τη σωστή εκπαίδευση. Τα συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης που έχουν ήδη ενσωματωθεί στη βασική και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση στην υγεία είναι ακόμα λίγα. Η ποιότητα στον τομέα της ηλεκτρονικής μάθησης γίνεται ένα ζήτημα αυξανόμενης σπουδαιότητας στις κοινότητες των ερευνητών και των επαγγελματιών.²⁰

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Η εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού είναι ουσιώδης παράμετρος στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων του συστήματος υγείας. Στη χώρα μας η απουσία εθνικής πολιτικής ανθρώπινων πόρων δυσκολεύει τον προγραμματισμό κατάλληλων υπηρεσιών για την αποτελεσματική κάλυψη του πληθυσμού. Η κατάσταση γίνεται ακόμα δυσκολότερη εξ' αιτίας της έλλειψης συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης των μεγεθών και των χαρακτηριστικών του δυναμικού υγείας. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να θέτει σαφείς άξονες στον τομέα της προσφοράς (εκπαίδευση και κατάρτιση), της ζήτησης (πρόσληψη και απασχόληση) και της διοίκησης (ανάπτυξη, γεωγραφική κατανομή, παραγωγικότητα) αλλά και μετρήσιμους στόχους. Η συνεχής ενδοϋπηρεσιακή νοσηλευτική εκπαίδευση είναι αναμφίβολα αναγκαία στον κλινικό χώρο. Είναι επιτακτική ανάγκη λοιπόν, οι νοσηλευτές σήμερα να διευρύνουν τις γνώσεις τους με τη συνεχή επιμόρφωση. Στο χώρο της υγείας, ο εφοδιασμός γνώσεων του επαγγελματία υγείας αποτελεί κύριο στόχο, ώστε να προσφέρει στον επαγγελματικό του βίο.²¹

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην Ελλάδα, παρά την ύπαρξη θεσμοθετημένου πλαισίου για την εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού

στην υγεία, η πραγματικότητα φανερώνει ένα περιβάλλον όπου γίνονται αποσπασματικές εκτιμήσεις και εκπαιδευτικοί προγραμματισμοί, ένα περιβάλλον όπου συντηρούνται αναχρονιστικοί θεσμοί, απουσία οποιασδήποτε κριτικής προσέγγισης της μεταπτυχιακής και συνεχιζόμενης ιατρικής εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του προσωπικού.

Επιπροσθέτως, η μάθηση δεν είναι η απλή απορρόφηση πληροφοριών, γεγονότων και θεωριών, αλλά η ανάπτυξη του κριτικού τρόπου σκέψης, ώστε να αντιμετωπίσουμε την υπεραφθονία των πληροφοριών που μας κατακλύζουν.

Από την άλλη μεριά, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η διά βίου εκπαίδευση στους επαγγελματίες υγείας είναι, εκτός από πρόσβαση σε νέα γνώση, η δυνατότητα για διερεύνηση των προσόντων,

ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους, για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στην πληθώρα των αλλαγών, των νέων τεχνολογιών και των επάλληλων εξελίξεων στο χώρο της υγείας.

Ο σύγχρονος επαγγελματίας υγείας είναι αναγκαίο να μαθαίνει συνεχώς. Αυτό θα πραγματοποιηθεί μεταξύ της αρμονικότητας της βασικής εκπαίδευσης που έχει ήδη λάβει καθώς θεωρείται προαπαιτούμενο της επαγγελματικής επάρκειάς του, και της συμμετοχής σε προγράμματα συνεχιζόμενης μόρφωσης σε συνδυασμό με την δίψα για μάθηση, καθώς όλα αυτά αποτελούν ειδοποιά γνωρίσματα της αυξημένης επαγγελματικής του συνείδησης.

Βιβλιογραφία

1. Clark P. What would a theory of interprofessional education look like? Some suggestions for developing a theoretical framework for teamwork training. *Journal of Interprofession Care*. 2006; 20(6):577-589.
2. Mladovsky P, Merkur S, Mossialos E, McKee M. Life long learning and physician revalidation in Europe. *Euro Observer*. 2009;11(2):1-5.
3. Stehr N. *Knowledge societies*. Sage, London, 1994.
4. Lundvall B. The learning economy: some implications for the knowledge base of health and "education systems. In *knowledge Management in the Learning Society*, OECD, Paris, 2000.
5. Kalantzis M, Cope B. Multiliteracies as a framework for action. In *Transformations in Language and Learning: Perspectives on Multiteracies*, (eds.) M. Kalantzis and B. Cope, 19-32. Australia: Common Ground Publ Pty Ltd, 2001.
6. Coombs PH. *The World Educational Crisis: A Systems Analysis*. Oxford University Press, New York, 1968.
7. Καραλής Θ. Διά Βίου Μάθηση, Εκπαίδευση Ενηλίκων και Ενεργός Πολίτης, στο Σ. Μπάλιας (επιμ.), *Ενεργός Πολίτης και Εκπαίδευση*. Εκδ., Παπαζήση, Αθήνα, 2008:125-150.
8. Βεργίδης Δ. Δια Βίου Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική, στο Κ. Π. Χάρης, Ν. Β. Πετρούλακης, & Σ. Νικόδημος (επιμ.), *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και ΔιαΒίου Μάθηση: διεθνής εμπειρία και ελληνική προοπτική*. Αθήνα: Ατραπός, 2001:127-144.
9. Bynum AB, Irwin, CA, Cohen, B. Satisfaction with a distance continuing education program for health professionals. *Telemed J E Health*. 2010;16(7):776-86.
10. Kachur E., Krajic K. Structures and Trends in health profession Education in Europe. In: Dubois C-A., McKee M., Nolte E (eds) *Human Resources for Health 1n Europe*. European Observatory on Health

- Systems and Policies. Open University Press, 2006:79-97.
11. Jarvis P. Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη. Μεταίχιμο, Αθήνα, 2004.
 12. McGonigal K. Διδασκαλία για το Μετασχηματισμό: από τη Μαθησιακή θεωρία στις διδακτικές Στρατηγικές. Εκπαίδευση Ενηλίκων, 2007;12:12-15.
 13. Kokkos A. Transformative Learning in Europe: An overview of the Theoretical Perspectives, In E. Taylor, & P. Cranton (eds.) The Handbook of Transformative Learning. Theory, Practice and Research. San Francisco: Jossey-Bass, 2012: 289-303.
 14. Αλμπάνη Ε. Πως οι εκπαιδευτικές ανάγκες των εργαζομένων νοσηλευτών επηρεάζουν την ποιότητα παροχής νοσηλευτικής φροντίδας. Πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου των Νοσηλευτών/τριών ΕΣΥ, Ερέτρια, 2006.
 15. Brendel W, Das Gupta S. Transformative Medicine: A Dialogue between Transformative Learning and Narrative Medicine. Program in Narrative Medicine, Columbia University. Journal of Transformative Education. 2007; 7(1): 26-43.
 16. McKee M, Dubois CA, Sibbald B. Changing professional boundaries. In: Dubois C-A., McKee M., Nolte E (eds) Human Resources for Health 1n Europe. European Observatory on Health Systems and Policies. Open University Press, 2006:63-78.
 17. Θεοφανίδης Δ, Φουντούκη Α. Η διά βίου εκπαίδευση στη νοσηλευτική επιστήμη και πράξη. Νοσηλευτική. 2006; 45(4):476–482.
 18. World Federation for Medical Education (WFME) “Continuous Professional Development of Medical Doctors-WFME Global Standards for Quality Improvements”, WFME, Copenhagen. Διαδικτυακή σελίδα: www.wfme.org. 2003. Ημερομηνία πρόσβασης:01/12/2020.
 19. Chisholm L, Larson A, Mossoux AF. Lifelong Learning: citizens’ views in close-up, findings from a dedicated Eurobarometer survey. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities & CEDEFOP, 2004.
 20. Αποστολάκης Ι, Βαρλάμης Η. Εκπαίδευση νοσοκομειακών στελεχών με τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής: οι ηλεκτρονικές κοινότητες μάθησης. Κοινωνία, Οικονομία και Υγεία. 2008; (2):76-97.
 21. Πεταλωτή, Σ. Η δια βίου εκπαίδευση στη Νοσηλευτική Επιστήμη και πράξη: Μια βιβλιογραφική Ανασκόπηση. Ελληνικό Περιοδικό Νοσηλευτικής Επιστήμης. 2010; 2(2):47-51.